

Jeg husker det ganske tydeligt, det var en søndag, ganske rigtigt, ja det var en søndag-eftermiddag, jeg sad som sædvanlig ude hos konditoren i Frederiksberg Have, hin vidunderlige have, der for barnet var trylleriets land, hvor kongen boede med dronningen, hin dejlige have, der for ynglingen var den lykkelige adspredelse i folkets glade lystighed; hin venlige have, hvor der nu for den ældre er så hjemligt i vemodig opløftelse over verden og hvad verdens er, hvor selv kongeværdighedens misundte herlighed er hvad den jo er derude, en dronnings erindring af sin afdøde herre; der sad jeg, som sædvanlig og røg min cigar.

Desto værre er dette den eneste lighed jeg har kunnet udfinde mellem min smule filosofiske stræbens begyndelse, og hin poetiske helts mirakuløse begyndelse: At det var på et offentligt sted. Ellers er ligheden slet ingen, og skønt forfatter af Smulerne er jeg så ubetydelig, at jeg står udenfor litteraturen; end ikke subscriptions-plans litteraturen har jeg forøget eller kan med sandhed siges i den at indtage en betydningsfuld plads.

Jeg havde en halv snes år været student; skønt aldrig doven, var dog al min virksomhed kun som en glimrende uvirksomhed, en art beskæftigelse, for hvilken jeg endnu har en stor forkærlighed, og i forhold til hvilken jeg måske endog har lidt genialitet.

Jeg læste meget, tilbragte det øvrige af dagen med at drive og tænke, eller med at tænke og drive, men derved blev det også; den produktive spire i mig gik med til daglig brug, fortæredes i sin første grønne.

En uforklarlig overtalelsens magt holdt mig bestandigt lige stærkt og lige snildt tilbage, fængslet ved dens overtalelse. Denne magt var min *indolens*, dvs. 'magelighed'; den er ikke som elskovens heftige higen eller som begejstringens stærke tilskyndelse, den er snarere som en hustru, der holder en tilbage, og hos hvem man har det meget godt, så godt, at det aldrig falder en ind at ville gifte sig; og så meget er også vist, skønt jeg ellers ikke er ukendt med livets bekvemmeligheder, af alle bekvemmeligheder er *indolens* den aller bekvemmeste.

Så sad jeg da der og røg min cigar, indtil jeg henfaldt i tanker. Blandt andre erindringer jeg disse: Du går nu, sagde jeg til mig selv, og bliver et gammelt menneske, uden at være noget og uden egentlig at foretage dig noget.

Overalt derimod hvor du ser dig om i litteraturen eller i livet, ser du de fejredes navne og skikkelser, de dyrebare og med akklamation hilsende mennesker fremtrædende eller omtalte, de mange tidens velgørere, der vide at gavne menneskeheden ved at gøre livet lettere og lettere, nogle ved jernbaner, andre ved omnibusser og dampskibe, andre ved telegraferinger, andre ved letfattede oversigter og korte meddelelser af alt videværdigt, og endelig de sande tidens velgørere, ved at gøre ånds-eksistensen i kraft af tanke systematisk lettere og lettere og dog betydningsfuldere og betydningsfuldere: Hvad gør du?

Her afbrødes min selvbetragtning, thi cigaren var udrøget, og der måtte tændes en ny. Så røg jeg igen, og da farer pludselig denne tanke gennem min

sjæl: Du må gøre noget, men da det for dine indskrænkede evner vil være umuligt at gøre noget lettere end det er blevet, så må du med samme menneskekærlige begejstring som de andre påtage dig at gøre noget sværere.

Dette indfald behagede mig overordentligt, det smigrede mig tillige med at jeg trods nogen ville ved min stræben blive elsket og agtet af hele menigheden.

Når nemlig alle forene sig om på alle måder at gøre alt lettere, så bliver der kun en fare mulig, nemlig den, at lethed blev så stor, at den blev altfor let; så bliver der kun et savn tilbage, om end endnu ikke følt, når man vil savne vanskeligheden.

Af kærlighed til menneskeheden, af fortvivelse over min forlegne stilling, ved intet at have udrettet og ved intet at kunne gøre lettere end det er gjort, af sand interesse for dem, som gør alt let, fattede jeg da det som min opgave: Overalt at gøre vanskeligheder.

Det faldt mig tillige besynderligt på, om jeg dog ikke egentlig havde min indolens at takke for, at denne opgave blev min.

Thi langt fra som en Aladdin ved et lykketraf at have fundet den, må jeg snarere antage, at min indolens, ved at forhindre mig i betimelig at gribe til med at gøre let, har pånødet mig det eneste, der var blevet tilbage.

Så stræber da også jeg hen til det ophøjede formål, at blive hilst med akklamation – med mindre jeg skulle blive udleet, eller måske korsfæstet; thi det er vist nok, at enhver der råber bravo, han råber også *pereat*, dvs. ‘dø’, *item* korsfæst, og det endda uden at blive sin karakter utro, da han tværtimod væsentlig bliver sig selv tro – qua udråber.

Men miskendes end min stræben, så er jeg mig dog bevidst, at den er ædel ligesom de andres. Når ved et gæstebud, hvor gæsterne allerede er overfyldte, en er betænkt på at skaffe flere retter tilveje, en anden på at have et *vomitiv*,

dvs. ‘brækmiddel’, i beredskab, så er det jo vel sandt, at kun den første har opfattet hvad gæsternes fordring er, men mon den anden dog ikke også tør sige sig at have betænkt, hvad deres fordring kunne være?

Fra hint øjeblik har jeg fundet min underholdning ved dette arbejde, jeg mener, arbejdet har været mig underholdende, forberedelsens og selvudviklingens arbej-

Forside fra det 1001-nats eventyr, som Aladdin er hovedpersonen i. Kierkegaard havde bogen i sit bibliotek.

de, thi præstationen har hidtil kun været Smulernes lille smule, og ved den har jeg ikke fundet min underholdning, da jeg har sat penge til.

Dog tør jeg jo heller ikke forlange, at folk skulle give penge til for at få noget gjort vanskeligt, det er jo at forøge vanskeligheden med en ny vanskelighed, og når man tager medicin, plejer man jo snarere at få en *douceur*, dvs. 'belønning', til.

Dette er jeg så langt fra at misforstå, at hvis jeg (hvilket jeg som subjektiv forfatter naturligvis ikke er) blot var objektiv sikker på min medicins tjenlighed, og at denne ikke ene og alene afhang af måden, på hvilken den bruges, så brugsmåden egentlig er medicinen, så skulle jeg være den første, der lovede hver min læser en ræsonnabel dusør, eller åbnede samtlige mine læsere, mænd og koner, udsigt til at tage del i en bortlodning af smagfulde præserter, for således at indgyde dem styrke og mod til at læse mine pjecer.

Om da engang de, der gøre alt let, skulle indse, at de i sandhed have gavn af min smule vanskelighed, at lethedens ikke skal blive som et blikstille; om de bevægede og rørte ved således at have forstået min stræben, måske medieret ind i deres, skulle beslutte dem til underhånden at understøtte mig med pengebidrag, da skal disse med glæde blive modtagne, og lover jeg ubrødelig tavshed, at ikke menneskeheden, hvem vi i forening have gavn og profit af, skal få det sande sammenhæng at vide.

Det her fremsatte vil man vel finde ganske i sin orden hos en subjektiv forfatter. Mere påfaldende er det, når en systematiker underholder os med at han ved et mirakel blev tilhænger af systemet, hvilket synes at tyde på, at hans systematiske liv og levnet ikke har det tilfælles med systemet: At begynde med intet.

Kapitel 2: Den subjektive sandhed, inderligheden; sandheden er subjektiviteten

Hvad enten man mere empirisk bestemmer sandhed som tænkens overensstemmelse med væren, eller mere idealistisk som værens overensstemmelse med tænken, så gælder det i ethvert tilfælde om, at man nøje passer på, hvad der forstås ved væren, og at man tillige passer på, om ikke den vidende menneskelige ånd narres ud i det ubestemte, fantastisk bliver noget sådant, som intet eksisterende menneske nogensinde har været eller kan være, et fantom, hvorved den enkelte sysler efter lejlighed, uden dog nogensinde ved dialektiske mellembestemmelser at tydeliggøre sig, hvorledes han kommer ud i dette fantastiske, hvilken betydning det har for ham at være der, om ikke den hele stræben derude opløser sig i en tautologi indenfor et fantastisk dumdrigtigt vovet.

Dersom der ved væren i de to angivne bestemmelser forstås den empiriske væren, så er sandheden selv forvandlet til et *desideratur*, dvs. 'noget savnet', og alt sat i udvikling, fordi den empiriske genstand ikke er færdig, og den